

Asia: HE 154/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023
<https://www.eduskunta.fi/pdf/HE+154/2022> Teema: Pl. 24 Kansainvälinen kehitysyhteistyö

***Kehityspoliittisen toimikunnan (KPT) sihteeristön lausunto eduskunnan
valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostolle 12.10.2022***

Suomi tarvitsee hallituskaudet ylittävän Kestävän kehityksen rahoituksen tiekartan, jossa kehitysrahoituksella vahvistetaan Suomen globaalia vastuuta ja vaikuttavuutta¹

Kiitämme mahdollisuudesta jättää kirjallinen lausunto hallinto- ja turvallisuusjaostolle liittyen valtion talousarvioesitykseen kansainvälistä kehitysyhteistyötä koskien. Lausuntomme perustuu Kehityspoliittisen toimikunnan (KPT) tekemiin selvityksiin kehityspoliitiikan ja Suomen kestävän kehityksen globaalin vastuun ja vaikuttavuuden vahvistamiseksi.

Kestämätön kehitys ja demokratiavaje vaikuttavat haitallisesti myös suomalaisten turvaan ja tulevaisuuteen. Uusi Kestävän kehityksen strategia (2022) nostaakin Suomen globaalin vastuun ja vaikuttavuuden kansallisen politiikan kantavaksi periaatteeksi.² Sen mukaan Suomi voi kasvattaa positiivista kädenjälkeään maailmalla eri keinoin. Kehitysyhteistyö, eri politiikka-alat ja rahoitusmuodot kattava kehityspoliittikka, ilmastorahoitus ja humanitaarinen apu kuuluvat oleellisesti tähän valikoimaan.

YK:n kestävän kehityksen globaalinen Agenda 2030 -toimintaohjelman mukaan 0,7 prosentin kehitysrahoitustavoite ja sen saavuttaminen ovat osa kestävän kehityksen kumppanuutta ja kestävän kehityksen tavoitteiden resursointia (SDG-17). Vastaavasti kehitysrahoitus on osa Suomen kestävän kehityksen rahoitusta ja budjetointia, johon Suomi on hallitusohjelmassaan sitoutunut.

Valtiovarainministeriön talousarvioehdotuksessa kehitysyhteistyövarat ovat kokonaisuudessaan ensi vuonna noin 1,2 miljardia euroa. Määrärahojen arvioidaan vastaavan noin 0,42 prosenttia bruttokansantulosta vuonna 2023. Varsinaiseen kehitysyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 713 milj. euroa. **Tämä rahoitusosuus vastaa Suomen viimeisen kolmen vuosikymmenen keskiarvoa**

¹ Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä kehitysyhteistyömäärärahojen nostamista. Tässä tilanteessa kehitysyhteistyömäärärahojen nostaminen 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta ei ole perussuomalaisten mielestä mahdollista. Kehitysyhteistyön määrärahojen nostaminen 0,7 prosenttiin bruttokansantuotteesta tarkoittaisi nykytilanteessa kestäväntä lisäystä valtion kuluihin ja vaatisi lisää velanottoa. Perussuomalaisten mielestä kehitysavun maksaminen tulisi tulevaisuudessa olla veronmaksajille vapaaehtoista ja/tai tapahtua vain budjetin ylijäämästä.

² Kestävän kehityksen toimikunnan strategia 2022-2030: Luonnon kantokyvyn turvaava, hyvinvoiva ja globaalisti vastuullinen Suomi <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/163958>

(0,42 prosentin BKTL-osuutta) ja merkitsee huolestuttavaa laskua hallituskauden alkuvuosien linjasta. Rahoituksen laskeva suunta on hallitusohjelman, kestävä kehityksen edistämisen, koronapandemian negatiivisten vaikutusten ja kasvavien globaalien uhkien valossa epäjohdonmukainen.

On erittäin valitettavaa, että Suomi on vuosikymmeniä lykännyt kansainvälisten rahoitussitoumusten täyttämistä taloussuhdanteista riippumatta. Hallitusohjelman mukaisen 0.7 –tiekarttatyön kariutuminen on osa tätä negatiivista jatkumoa.³ **Epäonnistuminen 0,7%:n BKTL-tavoitteessa vaikuttaa Suomesta tehtäviin kansainvälisiin arvioihin ja heikentää osaltaan myös poliittis-kaupallisia suhteita erityisesti Afrikkaan. Ennen kaikkea se on kuitenkin pois kehitystavoitteiden edistämisestä ja kohdemaiden kansalaisilta.**

Ymmärrämme, että nykyisessä tilanteessa sitoumuksen täyttäminen on entistä haastavampaa. Haluamme kuitenkin muistuttaa, että YK:n kestävä kehityksen edistäminen ja sen rahoitus, alati kasvaviin humanitaarisen avun tarpeisiin vastaaminen ja Pariisin ilmastositoumuksen veloitteiden täyttäminen ovat oleellinen osa Suomen kansainvälistä roolia ja pitkän aikavälin intressejä. Siksi on katsottava eteenpäin. **Tätä myös talousarvion perusteluosa linjaa hyvin korostamalla lisäksi nuorten ja lasten sekä tasa-arvotavoitteiden keskeisyyttä.**

Suomelta puuttuu kuitenkin ylivaalikautinen kehitysrahoitusta koskeva rahoituslinjaus. Samalla kehityspoliittikan ylivaalikautiset tavoitteet ovat edelleen ilman pitkäjänteistä rahoitus pohjaa tai rahoitusta ohjaavia periaatteita, jotta asetetut tavoitteet saisivat taakseen niitä parhaiten ja tarkoituksenmukaisimmin edistävät rahoitusmuodot (lahjaluotoinen apu, laina- ja sijoitusmuotoinen ODA) oikeassa suhteessa toimintaympäristöön sopien.

Varsinaisen kehitysyhteistyön rahoituksen väheneminen on talousarvioesityksessä huolestuttavaa. Varsinaisen kehitysyhteistyörahoituksen suunnittelu, kanavointi, seuranta, tuloraportointi ja riippumaton arvioointi ovat Suomessa vahvalla perustalla. Lahjaluotoista apua tarvitaan erityisesti tasa-arvotyöhön sekä demokratian ja syrjimättömyyden vahvistamiseen, joita talousarvion selvitysosakin korostaa. Lisäksi monenkeskisen järjestelmän tuki on juuri tässä maailman ajassa erittäin tärkeää.

Kysymys politiikan tavoitteiden ja eri rahoitusmuotojen suhteesta liittyy akuutisti myös Suomen kansainväliseen ilmatorahoitukseen, jota strategiset tavoitteet ja niiden rahoitusta ohjaavat periaatteet terävöittäisivät. Tässä yhteydessä tarkasteltavat rahoituslähteet kattaisivat kehitysyhteistyörahoituksen, muut julkiset rahoitusvirrat, yksityisen rahoituksen ja näiden yhdistelmät.⁴

Kestävä kehityksen rahoituksen lisäämiseksi Suomi on sitoutunut Addis Abeban toimintaohjelmaan (Addis Abeba Action Agenda, 2015) ja hyödyntämään eri rahoituskanavia, oli sitten kyse kansallisesta, kansainvälisestä, julkisesta tai yksityisestä rahoituksesta. Suomi on myös sitoutunut politiikkamuutoksiin rahoituksen johdonmukaisuuden lisäämiseksi (ml. verovastuukysymykset ja laittomien rahavirtojen suitseminen). **Kokonaisuus Suomen toimintaohjelman toimeenpanosta on vielä jäsentymättä.** Ulkoministeriön Kestävä kehityksen rahoituslinjaus (2022) on tärkeä avaus tilanteen parantamiseksi, sillä se nostaa esille avoimia kysymyksiä, joihin Suomen on vastattava. **Yksi**

³ 0,7% - Suomen kehitysyhteistyön tavoittamaton tavoite? Tutkimuslyhennelmä

<https://www.kehityspoliittintoimikunta.fi/julkaisutyyppi/analyysipaperit-ja-selvitykset>

⁴ KPT:n analyysi Suomen kansainvälisestä ilmatorahoituksesta

<https://www.kehityspoliittintoimikunta.fi/julkaisut-ja-materiaalit/suomen-kansainvalinen-ilmatorahoitus-tarvitsee-selkean-suunnan-kehityspoliittisen-toimikunnan-analyysi>

keskeinen linjauksen kysymys liittyy suomalaisten sijoittajien tietoisuuteen kestävien investointien tarpeesta ja edellytyksiin niiden kehittämiseksi.

KPT:n teettämän kestävä kehityksen mukaisia investointeja tarkastelevan selvityksen mukaan⁵ huomattava osa YK:n vastuullisen sijoittamisen sitoumuksen tehneistä sijoitusalan toimijoista (muun muassa työeläkeyhtiöitä, investointipankkeja ja vähittäispankkeja) ilmoittaa tekevänsä YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisia sijoituksia. **Yhteisten kriteerien puuttuessa sijoittajien lähestymistapa kestävä kehityksen mukaisiin sijoituksiin vaihtelee huomattavasti.** Suomalaisten sijoitusten kohdentumista ja kehitysvaikutuksia on vaikea arvioida, sillä niiden seurannassa ei ole käytössä yhdenmukaista tapaa.

Selvityksestä ilmenee myös, että sijoitusten täydentävyys suhteessa kehitysyhteistyörahoitukseen on käytännössä vielä hyvin pientä. Samalla hauraimmat alueet jäävät edelleen syrjään, eikä sukupuolten tasa-arvon tai syrjimättömyyden (leave-no one behind) periaatteita vielä mielletä osaksi kestävä kehityksen sijoittamista. Suomesta on kuitenkin sekä kehitysyhteistyörahoitusta että yksityisiä rahoitusvirtoja samoihin maihin. Suomen 20:stä suurimmasta virallisen kehitysavun vastaanottajamaasta viiteen on vuosina 2013–2019 tehty myös merkittäviä suomalaisia yksityisiä sijoituksia. Lisäksi viidessä muussa maassa sijoitukset ovat noin 20 % kehitysyhteistyörahoituksen määrästä. **Vielä tässä vaiheessa ei ole kuitenkaan realistista odottaa, että puhtaasti yksityinen rahoitus korvaisi määrällisesti tai tarkoituksenmukaisesti kohdentuen kehitysyhteistyörahoitusta kestävä kehityksen edistäjänä. Toisaalta myös yksityisen sektorin investoinneille on kasvava tarve. Siksi niiden laatua ja määrää on kehitettävä tiiviissä yhteistyössä valtiiovallan ja sijoittajaverkoston välillä.**

Siksi esitämme, että kestävä kehityksen rahoituksen määrällisen ja laadullisen tason lisäämiseksi Suomi tarvitsee hallituskaudet ylittävän Kestävä kehityksen rahoituksen tiekartan. Tiekartta huomioisi kestävä kehityksen rahoituksen eri muodot, kuten julkisen lahjamuotoisen avun, laina- ja sijoitusmuotoisen ODA-kriteerit täyttävät finanssisijoitukset, muut julkiset rahoitusvirrat sekä keinot mobilisoida yksityisiä kestävä kehityksen sijoituksia kestävä kehityksen mukaisesti. **Eduskunta voisi jättää asiasta toimenpidepyynnön. Erityisen kiireellistä olisi selventää yksityisten investointien kestävä kehityksen mukaisuuden kriteerit.**

Tiekartta helpottaisi kestävä kehityksen rahoituksen seuranta Addis Abeban toimintaohjelman mukaisesti. Se sitoisi konkreettisesti kehitysrahoituksen osaksi tätä laajempaa kokonaisuutta, avaisi eri rahoitusmuotojen rooleja ja soveltuvuutta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin ja toimintaympäristöihin. Lisäksi se helpottaisi arvioimaan rahoitustarpeita ja synergien muodostamista sekä vahvistaisi kestävä kehitystä tukevaa politiikkajohdonmukaisuutta.

⁵ KPT:n toimeksiantama selvitys ja lausunto liittyen Kestävä kehityksen investointeihin Suomesta <https://www.kehityspoliittinentoimikunta.fi/julkaisut-ja-materiaalit/kestavan-kehityksen-mukaiset-sijoitukset-suomesta-kehittyviin-maihin>